

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-01-04/2013

P/13/168

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/168 – Zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalni ścieków komunalnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Antoni Radzięta, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83848 z dnia 25 marca 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Bobowej, Rynek 21, 38-350 Bobowa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wacław Ligęza, Burmistrz Gminy Bobowa (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, zagospodarowanie osadów powstających w oczyszczalni ścieków w Siedliskach, należącej do Gminy Bobowa.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższa ocena wynika z ocen cząstkowych i uwag dotyczących poszczególnych obszarów działalności Urzędu Miejskiego w Bobowej, objętych kontrolą. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie podjęcie działań w celu zagospodarowania ustabilizowanego osadu ściekowego na składowisku odpadów w Tarnowie. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nierzetelnego ewidencjonowania osadów ściekowych oraz niezgodnego ze stanem rzeczywistym sporządzania zbiorczych zestawień dotyczących komunalnych osadów ściekowych, a także sprawozdań dla Głównego Urzędu Statystycznego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ewidencjonowanie osadów ściekowych oraz realizacja obowiązków sprawozdawczych

Opis stanu faktycznego

1.1. Oczyszczalnia ścieków w Bobowej posiada pozwolenie wodno-prawne, wydane 14 marca 2007 r. przez Starostę Gorlickiego, z terminem ważności do 14 marca 2017 r. Według pozwolenia ilość odprowadzonych ścieków oczyszczonych do rzeki Białka Tarnowska, z rozbudowanej oczyszczalni, zlokalizowanej w miejscowości Siedliska, wynosi 1400 m³/d (Q_{dmax}), przepływ dobowy średni wynosi 1070 m³ (Q_{dstr}).

(dowód: akta kontroli str. 4-8)

Informację o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami Burmistrz przesłał Staroście Gorlickiemu 31 października 2012 r. Wykazał w niej, że w ciągu roku przewiduje się wytworzyć 30 Mg ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych (kod 19 08 05). Osady te przekazywane były na składowisko odpadów w Tarnowie. Burmistrz wyjaśnił, że informacja ta była kontynuacją działań przedstawionych w informacji z 22 kwietnia 2003 r.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 136, 137, 108)

Decyzją z 22 sierpnia 2011 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Gorlicach udzielił Gminie Bobowa pozwolenia na użytkowanie części rozbudowanej oczyszczalni ścieków, obejmującej: budynek technologiczno-techniczny, wiatę osadu, zbiornik retencyjny, 2 bioreaktory wraz z instalacjami i urządzeniami.

(dowód: akta kontroli str. 9-11)

Plan gospodarki odpadami dla Gminy Bobowa na lata 2009 – 2016 Rada Miejska w Bobowej uchwaliła 30 października 2009 r.

(dowód: akta kontroli str. 64-68)

1.2. Ewidencję osadów wytworzonych w procesie oczyszczania ścieków za lata 2011-2012, stanowiła karta ewidencji komunalnych osadów ściekowych oraz karta przekazania odpadu, sporządzane na formularzach, których wzór jest załącznikiem nr 2 i nr 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów¹.

Zbiorcze zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach ich zagospodarowania oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku lub unieszkodliwienia odpadów (dalej zbiorcze zestawienie danych), zostały sporządzone na formularzu stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych o odpadach² (obowiązujące do 23 stycznia 2013 r.). Zestawienia te Burmistrz 12 marca 2012 r. i 11 marca 2013 r. przesłał do Urzędu Marszałkowskiego.

(dowód: akta kontroli str. 22-36, 45-49)

Urząd nie sporządził zbiorczego zestawienia danych o komunalnych osadach ściekowych, którego formularz stanowi załącznik nr 2 do ww. rozporządzenia Ministra Środowiska. Umowy zawarte przez Burmistrza z Jednostką Ratownictwa Chemicznego w Tarnowie (dalej *JRCh*) na przekazywanie ustabilizowanych osadów ściekowych, określały dla Gminy obowiązki wynikające z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 7 września 2005 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczenia odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu³. Z umów tych nie wynikało, iż ustabilizowane osady ściekowe będą podlegać odzyskowi i procesom określonym przez art. 43 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁴.

(dowód: akta kontroli str. 22-36)

Urząd nie sporządzał karty ewidencji odpadu, której wzór jest załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów. Sporządził natomiast kartę ewidencji komunalnych osadów ściekowych, która przeznaczona jest – jak wynika z powołanego rozporządzenia – dla komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy o odpadach, tj. w przypadku odzysku komunalnych osadów ściekowych, polegającego na ich stosowaniu do rekultywacji terenów, o czym 18 kwietnia 2013 r. poinformowała *JRCh*. Jednocześnie odbiorca tych osadów poinformował, że odpad ten nie był przedmiotem składowania. Jednak umowy zawarte z tym odbiorcą nie określały, iż ustabilizowany osad ściekowy, dostarczany przez Gminę na składowisko odpadów, będzie wykorzystany do tych celów.

(dowód: akta kontroli str. 15-21, 23, 27, 31, 176, 200)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, przesłanej Staroście Gorlickiemu 31 października 2012 r., Burmistrz określił, że ilość odpadów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku wynosi 30 ton ustabilizowanych komunalnych osadów ściekowych (kod 19 08 05), pomimo że masa wytwarzanych osadów w 2012 r. wyniosła 44 tony, a w Planie gospodarki odpadami dla Gminy Bobowa na lata 2009 – 2016 określono, że szacunkowa ilość osadów wytwarzanych wyniesie: 64 Mg w 2010 r., 73 Mg w 2015 r., 83 Mg w 2020 r., 94 Mg w 2025 r.

¹ Dz. U. z 2010 r., nr 249, poz. 1673.

² Dz. U. z 2010 r., nr 249, poz. 1674.

³ Dz. U. Nr 186, poz. 1553 ze zm.

⁴ Dz. u. z 2010 r., nr 185, poz. 1243 ze zm.

Burmistrz wyjaśnił, że w informacji określono szacunkową ilość osadu przewidzianą do wytworzenia, na podstawie osadu wytworzonego w 2012 r. i przekazanego na składowisko odpadów do dnia 8 sierpnia 2012 r.

(dowód: akta kontroli str. 12-14, 68, 119, 136, 137)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Urząd nie prowadził karty ewidencji odpadu, której wzór jest załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów. W latach 2011 i 2012 sporządzono cztery karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych. W kartach tych nie zawarto wszystkich wymaganych danych, w tym masy wytworzonych odpadów i sposobu ich zagospodarowania w poszczególnych miesiącach. Ponadto w karcie, sporządzonej w 2011 r. określono brak w osadzie ściekowym żywych jaj pasożytów pomimo, że w próbie pobranej 15 listopada 2011 r., ilość żywych jaj pasożytów wynosiła 122 w kilogramie suchej masy.

(dowód: akta kontroli str. 22-44, 119, 120)

Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej wyjaśniła, że:

- karty ewidencji odpadu dla osadów wytworzonych w oczyszczalni ścieków nie prowadzono, gdyż uznano, że kartę tę należy prowadzić dla skratek i zawartości piaskowników, natomiast dla osadów prowadzona była karta ewidencji komunalnych osadów ściekowych,
- kartę ewidencji komunalnych osadów ściekowych wypełniano wyłącznie dla osadu przekazanego na składowisko odpadów w Tarnowie, gdyż w oczyszczalni nie było możliwości ważenia osadów ściekowych,
- nie jest w stanie podać przyczyny nie wykazania w karcie ewidencji komunalnych osadów ściekowych żywych jaj pasożytów w próbkach osadów, gdyż sporządzająca kartę Renata Ziomek (pracownik Referatu) przebywa na zwolnieniu lekarskim.

(dowód: akta kontroli str. 79-81, 113, 117, 176)

Do prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów wytwórcę odpadów, tj. przez Urząd Gminy, zobowiązywał art. 36 ust. 1 ustawy o odpadach, obowiązującej do dnia jej uchylenia, tj. do 23 stycznia 2013 r.

2. Dane o masie osadów, wykazywane w zbiorczych zestawieniach danych za 2011 r. i 2012 r. (przekazywanych do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego) oraz w Sprawozdaniu z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich OS-5 za 2011 r. i 2012 r. (przekazywanym do GUS) nie pokrywały się z faktyczną masą osadów wytworzonych. Różnica pomiędzy masą faktycznie wytworzonych osadów, a masą wykazaną w zbiorczym zestawieniu danych:

- za rok 2011 wynosiła 131,82 Mg masy ustabilizowanych osadów oraz 9,4 Mg suchej masy,
- za rok 2012 wynosiła 4,00 Mg masy ustabilizowanych osadów oraz 0,25 Mg suchej masy.

Różnica pomiędzy suchą masą osadów faktycznie wytworzonych, a suchą masą wykazaną w sprawozdaniu OS-5, wynosiła: 9 Mg za 2011 r. i 41 Mg za 2012 r. Sprawozdanie OS-5 sporządzane było niezgodnie z objaśnieniami określonymi rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów⁵. Na przykład w wierszu 17 sprawozdania należało podać osady w tonach suchej masy, wytworzone w roku sprawozdawczym; faktycznie wykazywano masę osadów ustabilizowanych, wytworzonych w roku sprawozdawczym, a także masę osadu wywiezionego na składowisko odpadów, wytworzoną w roku poprzednim. W rezultacie w sprawozdaniu tym zawyżono osady w Mg suchej masy o ilości wykazane powyżej.

⁵ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 1 kwietnia 2011 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2011 (Dz. U. nr 83, poz. 453 ze zm.).

Sprawozdanie zbiorcze podpisał oraz przesłał do Urzędu Marszałkowskiego Burmistrz Wacław Ligęza, a sprawozdanie OS-5 sporządzili i przesłali do GUS: za 2011 r. - Renata Ziomek – referent ds. komunalnych i działalności gospodarczej, za 2012 r. Tomasz Kielbasa – młodszy referent, zatrudnieni w Referacie Inwestycji i Gospodarki Komunalnej.

(dowód: akta kontroli str. 45-55, 119-122)

Młodszy referent Tomasz Kielbasa wyjaśnił, że:

- w sprawozdaniu OS-5 za 2012 r. omyłkowo podał masę wytworzonych ustabilizowanych osadów, zamiast suchą masę osadu, gdyż wzorował się na sprawozdaniu za 2011 r., sporządzonym przez Renatę Ziomek, która popełniła także ten sam błąd,
- w zbiorczym zestawieniu danych za 2012 r. błędnie wykazał masę osadu wytworzonego w roku sprawozdawczym, wraz z osadem pozostałym z 2011 r.

(dowód: akta kontroli str. 84, 84, 142, 143)

Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej wyjaśniła, że pracownicy merytoryczni nie konsultowali z nią tych danych, a szeroki zakres obowiązków nie pozwalał sprawdzić ich rzetelności.

Burmistrz wyjaśnił, że sprawozdania zbiorcze sprawozdania uznał za wiarygodne i podpisał, gdyż zostały sporządzone przez merytorycznych pracowników.

(dowód: akta kontroli str. 79, 81, 113, 117, 139, 140, 144, 146)

3. Zatrudniony w oczyszczalni ścieków na stanowisku konserwatora Bogdan Kobaka nie prowadził ewidencji dotyczącej: ścieków dopływających do oczyszczalni; wytwarzanych odpadów; ilości napełnionych worków z osadem oraz terminu ich wywozu, pomimo że do jej prowadzenia zobowiązany był zakresem czynności z 1 października 2002 r., nie zmienionym do kwietnia 2013 r.

Konserwator wyjaśnił, że:

- zakres czynności z października 2002 r. uważa za nieaktualny, gdyż nigdy nie było zamontowanego licznika do ustalania ścieków surowych, tj. dopływających do oczyszczalni,
- nie prowadził ewidencji wytwarzanych osadów, gdyż oczyszczalnia nie posiada urządzenia do określania ilości ustabilizowanego osadu,
- nie prowadził ewidencji ilości napełnionych worków z osadem, gdyż od 1 lipca 2012 r. jest inny system jego gromadzenia i transportu. Brak ewidencji ilości napełnionych worków z osadem w I półroczu 2011 r. wynika z przeoczenia obowiązku określonego zakresem czynności,
- nie prowadził ewidencji w zakresie terminu wywozu osadu, gdyż wywóz na składowisko odpadów nie odbywał się często i sądził, że kwit ważenia, wystawiany przez składowisko odpadów w Tarnowie, jest wystarczającą ewidencją,

(dowód: akta kontroli str. 86, 87, 163, 164)

Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej wyjaśniła, że do czasu kontroli nie sporządziła aktualizacji zakresu czynności konserwatora, przez przeoczenie tego obowiązku. W dniu 10 kwietnia 2013 r. zakres czynności został zaktualizowany.

(dowód: akta kontroli str. 79, 145-149)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie nierzetelne ewidencjonowanie osadów ściekowych oraz sporządzanie sprawozdań w zakresie gospodarki odpadami.

2. Postępowanie z wytworzonymi osadami ściekowymi na terenie oczyszczalni

2.1. Do czasu zakończenia rozbudowy oczyszczalni ścieków (do lipca 2011 r.) przepustowość oczyszczalni wynosiła 225 m³/dobę, a równoważna liczba mieszkańców (RLM) 1 560, zaś po jej rozbudowie odpowiednio: 1 070 m³ i 8 780 RLM.

(dowód: akta kontroli str. 50-55, 90, 153-156)

W 2011 r. i 2012 r. do oczyszczalni dopłynęły ścieki w ilości odpowiednio: 61 tys. m³ i 83 tys. m³ i w takiej ilości – jak wykazano w sprawozdaniu OS-5- zostały oczyszczone. Ścieki te dopłynęły do oczyszczalni systemem kanalizacyjnym, poza rokiem 2011, w którym to 17 m³ dowieziono także taborem asenizacyjnym. Liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego wynosiła 2 044 - wg stanu na 31 grudnia 2011 r. oraz 2 100 osób - wg stanu na 31 grudnia 2012 r. Dla porównania w 2010 r. do oczyszczalni dopłynęły ścieki w ilości 57 tys. m³.

(dowód: akta kontroli str. 50-55, 88, 89, 201, 202)

2.2. Masa osadów ustabilizowanych i zagęszczonych po procesie mechanicznego odwodnienia w oczyszczalni ścieków wynosiła 10 Mg w 2011 r. i 44 Mg w 2012 r., w tym w przeliczeniu na suchą masę odpowiednio: 1, 56 Mg i 7,35 Mg.

Wszystkie osady powstające w oczyszczalni ścieków poddane zostały stabilizacji i higienizacji.

(dowód: akta kontroli str. 47, 49, 50, 53, 119, 120, 157-160, 165-167)

Osady wytworzone w oczyszczalni ścieków przekazywane były wyłącznie na składowisko odpadów w Tarnowie, należące do JRCh, której przedmiotem działania jest m.in. zbieranie odpadów: innych niż niebezpieczne i niebezpiecznych; obróbka i usuwanie odpadów innych niż niebezpieczne; przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych. JRCh poinformowała o używaniu odbieranego osadu do rekultywacji gruntów.

(dowód: akta kontroli str. 22, 25, 29, 33, 124, 125, 200)

2.3. W dniu 26 marca 2010 r. PETROGEO Przedsiębiorstwo Usług Laboratoryjnych i Geologicznych Oddział Laboratorium Geologii i Badań Stanu Środowiska w Jaśle (posiadające aktualną akredytację Polskiego Centrum Akredytacji) przeprowadziło, na terenie oczyszczalni ścieków, instruktarz poboru prób z osadu ściekowego, z uwzględnieniem: przyrządów do pobierania prób, sposobu poboru, rodzaju badań i częstotliwości pobierania prób (1 raz na 6 miesięcy jeżeli RLM nie przekracza 10 000). Instruktarzu udzielono pracownikowi zatrudnionemu w oczyszczalni na stanowisku konserwatora, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień § 5 powołanego rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych.

(dowód: akta kontroli str. 86, 87, 97, 123)

W latach 2011-2012 oczyszczalnia dostarczyła cztery próbki osadów ściekowych do badań laboratoryjnych, pobranych: 17 maja 2011 r., 15 listopada 2011 r., 18 kwietnia 2012 r. i 15 października 2012 r., przestrzegając terminy określone § 5 ust. 2 ww. rozporządzenia. Badania osadów wykonywało wymienione Laboratorium na podstawie odpowiednich zleceń.

(dowód: akta kontroli str. 37-44, 123, 98-101)

W trzech analizach, spośród czterech wykonanych, nie stwierdzono obecności żywych jaj pasożytów, a zawartość metali ciężkich (w mg/kg suchej masy) nie była większa, niż dopuszczalna zawartość tych metali w komunalnych osadach ściekowych, określona w załączniku nr 1 do powołanego rozporządzenia Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych. W jednej analizie osadu ściekowego (raport z 13 grudnia 2011 r., próba dostarczona 15 listopada 2011 r.) stwierdzono obecność żywych jaj pasożytów „ATT, tj. Ascaris sp., Trichuris sp., Toxocara sp.” w ilości 122/kg suchej masy oraz zawartość cynku w ilości 2606 mg/kg suchej masy. Ilość występujących pasożytów nie przekraczała dopuszczalnej granicy tych pasożytów w masie osadów przeznaczonych na inne cele niż w rolnictwie (§ 2 ust. 1 pkt 3 powołanego rozporządzenia z Ministra Środowiska z 13 lipca 2010 r.).

(dowód: akta kontroli str. 37-44)

2.4. W wyniku oględzin procesu oczyszczania ścieków stwierdzono m.in.:

- a) Po zrzucie ścieków oczyszczonych pompy retencyjne przemieszczają osad uwodniony na bioreaktory. Osad ten, napowietrzany przy pomocy dwóch dmuchaw, pompowany jest do przepływomierza, a następnie do prasy w celu odwodnienia. Po odwodnieniu osadu na prasie, woda z tego osadu wraca do przepompowni ścieków surowych. W dniu 11 kwietnia 2013 r. urządzenia pracowały – dokonywano odwadniania osadu. Wytrącanie osadu (odwodnienie) na prasie następowało przy pomocy środka

chemicznego „Superfloc SD 2081”. Z prasy odwodniony osad transportowany był, przy pomocy przenośnika ślimakowego, na przyczepę, poza pomieszczenie stacji oczyszczania ścieków i na tej przyczepie poddawany był higienizacji – posypywany wapnem hydratyzowanym.

- b) W zakresie dokumentowania stanu licznika przepływu ścieków stwierdzono, że w prowadzonej ewidencji zapisy rozpoczynają się z dniem 1 lipca 2011 r., na podstawie licznika zainstalowanego podczas modernizacji oczyszczalni ścieków. W oczyszczalni ścieków brak było ewidencji, która określałaby ilość ścieków dopływających do oczyszczalni i oczyszczonych w okresie przed 1 lipca 2011 r. Konserwator Bogdan Kobaka wyjaśnił, że ewidencja była prowadzona, jednak prawdopodobnie w czasie modernizacji uległa zaginięciu.
- c) Teren oczyszczalni jest zadbany i ogrodzony. Poza osadem ściekowym znajdującym się na przyczepie usytuowanej obok stacji odwadniania osadu, nie stwierdzono aby jakiegokolwiek masę osadu składowano lub rozrzucono na terenie oczyszczalni ścieków lub bezpośrednio za ogrodzeniem.

(dowód: akta kontroli str. 165-169)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Oczyszczalnia ścieków nie została wyposażona w przyrządy do ważenia ustabilizowanego osadu ściekowego. Dane w zakresie masy wytworzonych osadów w 2011 r. i 2012 r. ustalane były na podstawie kwitu ważenia osadu, wystawionego przez JRCh po dostarczeniu osadu na składowisko w Tarnowie, a także na podstawie szacunkowego określenia masy osadów wytworzonych, a nie przekazanych na składowisko w roku sprawozdawczym.

(dowód: akta kontroli str. 143, 167)

2. W dokumentach Urzędu oraz w raportach analizy osadu ściekowego brak było danych o masie osadów, z których pobrano próbkę do badań laboratoryjnych. W raportach z badań nie podano metody referencyjnej badań, ale w kolumnie „metoda, norma” powołano normę stanowiącą podstawę do wykonania oznaczenia laboratoryjnego.

(dowód: akta kontroli str. 37-44)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie sposób postępowania z osadami wytworzonymi w oczyszczalni ścieków.

3. Zagospodarowanie osadów ściekowych

Opis stanu
faktycznego

Osady wytworzone w 2011 r. i 2012 r. w oczyszczalni ścieków nie poddawano odzyskowi lub unieszkodliwieniu. Wywożone były na składowisko odpadów zlokalizowane na terenie województwa małopolskiego. Z umów zawartych przez Burmistrza Bobowej z JRCh (umowy z 12 czerwca 2006 r. i 1 września 2011 r.) wynika, że jednostka ta zobowiązała się do unieszkodliwienia lub odzysku osadów na instalacjach własnych lub obcych, posiadających stosowne pozwolenia.

(dowód: akta kontroli str. 15-21, 24, 26, 30, 34)

Według umowy z 12 czerwca 2006 r. (obowiązującej do 31 grudnia 2011 r.) JRCh zobowiązała się do przyjmowania na składowisko odpady o kodzie 19 08 05 ustabilizowane komunalne osady ściekowe, dostarczone przez Gminę własnym transportem kołowym, w szczelnie zapakowanych workach. Przybliżoną ilość ustabilizowanych osadów ściekowych określono na 50 Mg/rok. Przy przekazywaniu odpadów Gmina zobowiązała się do:

- przedstawienia karty przekazania odpadu,
- dostarczenia, z chwilą rozpoczęcia dostaw odpadów, podstawowej charakterystyki odpadów, zgodnie z powołanym rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z 7 września 2005 r. oraz do przeprowadzenia co najmniej raz na 12 miesięcy testu zgodności,

- odwadniania i higienizowania odpadów w celu całkowitego wyeliminowania życia mikrobiologicznego w deponowanym osadzie – stopień uwodnienia nie może być większy niż 80%.

Według umowy z 1 września 2011 r. (zastąpiła ww. umowę z 12 czerwca 2006 r.), JRCh zobowiązała się do unieszkodliwienia lub odzysku na instalacjach własnych lub obcych posiadających stosowne pozwolenia, odpadów zaklasyfikowanych do grupy o kodzie: 19 08 01; 19 08 02; 19 08 05. Gmina zobowiązała się do:

- dostarczania odpadu spełniającego kryteria powołanego rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 7 września 2005 r.,
- sporządzenia karty przekazania odpadu po każdej dostawie, wg wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁶,
- ważenia samochodu z dostawą odpadów przy wjeździe na składowisko.

(dowód: akta kontroli str. 15-21)

W okresie objętym kontrolą (2011 r. i 2012 r.) przekazanie odpadów udokumentowane zostało czterema kartami przekazania odpadu oraz dowodami ważenia z dnia: 20 maja 2011 r., 11 maja 2012 r. 8 sierpnia 2012 r., 27 grudnia 2012 r. w ilościach netto odpowiednio: 7,06 Mg, 9,08 Mg, 7,02 Mg, 27,32 Mg. Wszystkie te odpady przekazano jako ustabilizowane komunalne osady ściekowe – kod 19 08 05.

Wywozu osadów z oczyszczalni ścieków dokonywała firma Usługi Transportowe i Komunalne w Wilczyskach – w 2011 r. na podstawie umowy, a w 2012 r. na podstawie zlecenia/zamówienia.

(dowód: akta kontroli str.22-36, 92-96)

Gmina wykazała, że masa ustabilizowanych osadów ściekowych, wytworzonych w oczyszczalni ścieków wynosiła: 10 Mg w 2011 r. i 44 Mg w 2012 r. Masa tych osadów wytworzona została – jak wynika z danych zamieszczonych w sprawozdaniu OS-05 – ze ścieków dopływających do oczyszczalni i oczyszczonych w ilości: 61 tys. m³ w 2011 r. oraz 83 tys. m³ w 2012 r. Z powyższego wynika, że w 2012 r., w porównaniu do 2011 r., nastąpił wzrost masy wytworzonych osadów o 340%, pomimo, że dopływ ścieków w tym okresie wzrósł zaledwie o 36,1%.

(dowód: akta kontroli str. 51, 54, 119, 120)

Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej wyjaśniła, że dysproporcje pomiędzy ilością ścieków, a masą wytworzonych osadów, wynikają z faktu, iż po modernizacji oczyszczalni w 2011 r, proces wytwarzania osadu nadmiernego w reaktorach trwał około trzech miesięcy. Osad nadmierny z dwóch reaktorów zaczęto odprowadzać, w niewielkich ilościach, dopiero w sierpniu 2011 r. Do tej pory osad był gromadzony w bioreaktorach jako osad czynny, niezbędny do procesów biologicznych. Osad nieodwodniony, zgromadzony w starej oczyszczalni został, w czasie prac remontowych w I półroczu 2011 r., zagospodarowany przez wykonawcę we własnym zakresie, zgodnie z umową zawartą z wykonawcą modernizacji, tj. Przedsiębiorstwem Usługowo-Produkcyjno-Handlowym „OTECH” w Gorlicach.

(dowód: akta kontroli str. 144, 146)

Z informacji firmy „OTECH” wynika, że w czasie prac realizowanych w maju 2011 r., osad biologiczny, w ilości około 120 m³, wykorzystano w całości do procesu tzw. „szczepienia osadu” w nowo wybudowanych reaktorach biologicznych. Dlatego też firma nie posiada żadnych dokumentów w zakresie zagospodarowania osadu i transportu, gdyż został on przepompowany z istniejących zbiorników do nowych komór.

(dowód: akta kontroli str. 194-196)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W oczyszczalni i w Urzędzie brak było ewidencji obrazującej stan licznika dla ścieków dopływających do oczyszczalni w okresie od 1 stycznia 2011 r. do 30 czerwca 2011 r. Różnica pomiędzy stanem licznika za II półrocze 2011 r., a danymi wykazanymi w sprawozdaniu OS-5 za 2011 r. o ilości ścieków dopływających i oczyszczonych, wynosi 30,2 tys. m³). Zatrudniony w oczyszczalni ścieków konserwator Bogdan Kobaka wyjaśnił, że

⁶ Dz. U Nr 249, poz. 1673

ewidencja była prowadzona, lecz prawdopodobnie uległa zaginięciu w czasie modernizacji oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 126, 167)

Ustabilizowane osady ściekowe składowano nie tylko na przyczepie, ale także – jak wyjaśnił konserwator w oczyszczalni ścieków – w sporadycznych przypadkach osad składowano na folii, rozłożonej pod wiatą, obok przyczepy.

(dowód: akta kontroli str. 163, 164)

Takie postępowanie nie było zgodne z:

- pozwoleniem wodno-prawnym z 14 marca 2007 r., w którym Starosta Gorlicki postanowił, że osad po stabilizacji składowany będzie na przyczepie pod zadaszeniem przez jego dalszym wykorzystaniem, unieszkodliwieniem,
- informacją o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami - przekazanymi Staroście Gorlickiemu 31 października 2012 r. z której wynika, że odpady (osady, skratki i piaski) składowane będą na przyczepie oraz w odpowiednich pojemnikach do tego przystosowanych

(dowód: akta kontroli str. 7, 14, 152)

Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej wyjaśniła, że przewoźnik nie podstawił przyczepy przed ostatnim transportem osadu na składowisko w 2012 r., dlatego też część osadu składowano na folii.

(dowód: akta kontroli str. 151, 152)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zagospodarowanie osadów ściekowych.

4. Realizacja wniosków pokontrolnych oraz interwencji mieszkańców

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą, tj. od stycznia 2011 r. do kwietnia 2013 r., w oczyszczalni ścieków tylko Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie przeprowadził kontrolę gospodarki osadami. Jej zakres dotyczył oceny przestrzegania przepisów ustawy o odpadach (w tym ocena sposobu eksploatacji instalacji i urządzeń chroniących środowisko w zakresie wytwarzania odpadów; realizacja obowiązków w zakresie pobierania, analizowania i oceny prób ściekowych; sposób gospodarowania odpadami wytworzonymi w procesie oczyszczania ścieków; prowadzenie ewidencji). Kontrola ta nie wykazała nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 102-112)

2. Na zebraniu sołectwa Berdechów zgłoszono wątpliwości, czy osad ściekowy wywożony z oczyszczalni ścieków nie zagraża środowisku i ludziom mieszkającym w pobliżu. W okolicy unosił się bowiem fetor i nie można przez kilka dni otwierać okien w domach.

(dowód: akta kontroli str. 181)

Problem niekorzystnego oddziaływania nawożenia gruntów położonych w rejonie Oczyszczalni Ścieków w Siedliskach był przedmiotem działań podejmowanych w latach 2011-2012 przez pracowników Urzędu Miejskiego w Bobowej. W wyniku działań wyjaśniających ustalono, że tereny te w latach 2011-2012 były nawożone nawozem naturalnym, który mógł niekorzystnie oddziaływać na środowisko pod względem zapachowym. Przeprowadzone wizje lokalne na tym gruncie nie stwierdziły nieprawidłowości, a uzyskane wyjaśnienia dzierżawcy gruntów wskazują, iż źródło pochodzenia tych nawozów (tzw. kurzenice) nie pochodzi z Oczyszczalni Ścieków w Siedliskach.

(dowód: akta kontroli str. 182-189)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:

- 1) podjęcie działań organizacyjnych zmierzających do przedstawiania rzetelnych danych w zakresie wytwarzanych i zagospodarowywanych osadów ściekowych,
- 2) korektę zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów (przedłożonego do Urzędu Marszałkowskiego w Krakowie) oraz sprawozdania z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich „OS-5” (przedłożonego do GUS),
- 3) dostosowanie umowy zawartej z Jednostką Ratownictwa Chemicznego do wymogów wynikających z rzeczywistego sposobu zagospodarowania osadów ścieków komunalnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia maja 2013 r.

Kontroler
Antoni Radzięta
Główny specjalista

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 82